

SISEMINISTEERIUM

Pikk 61, 15065 Tallinn

e-post info@siseministeerium.ee

cc tarmo.miihits@siseministeerium.ee

14.07.2026

NÕUDEKIRI

Lugupeetud ministeeriumi esindajad

03.07.2026 saatis ministeerium reedel pärast tööpäeva lõppu Eesti Kirikute Nõukogule nn teavituskirja nr 8-3/65-1, milles selgitatakse kirikute ja koguduste seaduse (KiKoS) muudatusi. Kuigi juba see kiri sisaldab eksitavat teavet, avaldasid ministeerium ning tema poolt eksperdina esitletud isik Eesti avalikkusele veelgi ulatuslikumaid ebaõigeid ja eksitavaid väiteid. Nii on ministeerium enne lubatud haldusmenetluse läbiviimist ja võimalikku kohtulikku kontrolli kallutanud avalikkust lähtuma ministeeriumi käsitlest, mis ilmselgelt kahjustab Eesti Kristlikku Õigeusu Kirikut (EKÕK) ja Pühtitsa kloostrit ning suunab avalikkust suhtuma neisse vaenulikult. Tegemist on täitevvõimule kohatu katsega mõjutada avalikku arusaama küsimuses, mille faktilised ja õiguslikud asjaolud tuleb ministeeriumi enda kirja kohaselt alles haldusmenetluses välja selgitada ning millele saab lõpliku hinnangu anda üksnes kohus. Ministeeriumi selline kommunikatsioon ei ole õigusriigile omane ning on sügavalt taunimisväärne.

1 Ministeeriumi kohustus mitte eksitada

- 1.1** Ministeeriumi kui haldusorgani poolt isikutele antav teave ei tohi olla eksitav, st väär, vastuoluline, fakte moonutav jne, sest eksitav teave võib panna isikuid tegema kahjulikke väärotsuseid oma õiguste ja vabaduste teostamisel, avaldades sellega kaudset mõju isiku õigustele, kelle kohta käivat teavet anti (21.10.2021 RKHKm 3-20-367 p 17). Seda enam, et riigi autoriteet võib tema poolt jagatavale teabele anda avalikkuse silmis uue kvaliteedi (12.06.2012 RKHko 3-3-1-3-12 p 14). Eeltoodu puudutab nii faktiväiteid kui ka hinnanguid (02.11.2015 RKHko 3-3-1-22-15 p 14).
- 1.2** RVastS § 11 lg 2 alusel esitavad EKÕK ja Pühtitsa klooster nõude lükata ümber eeskätt järgnevad vaeleväited:¹
 - kirik peab valima endale uue metropoliidi (Ilmo Au);
 - siinne vaimulikkond peab tegelema sisekaemusliku tööga ja endale selgelt sõnastama, keda nad teenivad: kas Kolmainu Jumalat või Kremlit ja Moskva patriarhi (Ilmo Au);
 - kõik otsused peavad tulema Moskvast (Priit Rohtmets);
 - metropoliidi esitab Moskva patriarh (Priit Rohtmets).
- 1.3** Eeltoodud teabetoimingutega riivatakse mitut põhiõigust, sealhulgas õigust heale nimele (PS § 17), mis kuulub ka juriidilistele isikutele (02.11.2015 RKHko 3-3-1-22-15 p 16).² Samuti riivavad need teabetoimingud süütuse presumptsiooni (PS § 22) ning usu- ja ühinemisvabadust (PS § 40 ja 48).

¹ J. Voltri. Riik andis õigeusu kirikule pool aastat: kas Kolmainu Jumal või Kreml. Eesti Rahvusringhääling (ERR), 07.07.2026. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1610071678/riik-andis-oigeusu-kirikule-pool-aastat-kas-kolmainu-jumal-voi-kreml> (11.07.2026).

² Vt ka M. Pild, P. K. Tupay, K. Turk. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2020, § 17 p 6 ja 14.

- 1.4** Palume ministeeriumil 10 päeva jooksul vastata, kas ja millisel viisil on käesolevas nõudekirjas esitatud nõuded vaeleväidete ümberlõkkamiseks täidetud või täitmisel. Nõuete täitmisest keeldumise korral palume esitada sama tähtaja jooksul vastavad põhjendused.

2 Avalikkusele esitatud ebaõiged ja eksitavad väited

- 2.1** Väär ja eksitav on väita, et kirik peab valima endale uue metropoliidi. Selline nõue ei tulene muudetud seadusest ega saakski põhimõtteliselt seadusest tuleneda. Muudetud seadus näeb küll ette uusi nõudeid vaimulikele ja juhatuse liikmetele, kuid vaimulike puhul ei ole riigil õigust ette kirjutada, kes võivad olla kiriku liikmed. See oleks vastuolus nii PS §-ga 40 kui ka Euroopa inimõiguste konventsiooni artikliga 9.³ Eestis registreeritud juriidilise isiku juhatuse liikme kande võimalik muutmine äriregistris ei tähenda isiku kirikusisese staatuse muutumist. Seetõttu ei saa äriregistri kanne ega selle võimalik muutmine kaasa tuua kohustust valida kirikule uus metropoliit.
- 2.2** Väär ja eksitav on kujundada avalikkuses arusaama, nagu teeniksid EKÕK ja Pühtitsa klooster Kremlit. Sisuliselt taandub ministeeriumi ametniku mõttekäik sellele, et kirik ja klooster peavad täitma ministeeriumi ootusi, vastasel juhul on nad Kremli teenijad. Niisugune käsitus põhineb häbimärgistamisel ja vastandamisel, mitte õiguslikul argumentatsioonil. Selline kommunikatsioon ei ole demokraatlikule õigusriigile kohane. Väide, et kirik või klooster teenivad Kremlit, on üheselt väär. See ei ole üksnes retooriliselt eksitav ja manipuleeriv, vaid sisaldab sisuliselt etteheidet riigireeturliku käitumise kohta, kuigi sellise süüdistuse esitamiseks puudub igasugune faktiline alus. Arvestades kiriku ja kloostri liikmete pikaajalisi suhteid Ilmo Auga on kahetsusväärne, et ta on ministeeriumi esindajana asunud avalikult väljendama seisukohti, mis on vastuolus tema enda varasemate arusaamade ja eraviisiliste selgitustega. Sellised väited on väärad, eksitavad ning ministeeriumi esindajale kohatud.
- 2.3** Väär ja eksitav on väita, et kõik kiriku otsused peavad tulema „Moskvast“. On üllatav, et sellise seisukoha esitab ministeeriumi poolt valdkonna eksperdi ja teadlasena esitletud isik, kuigi selle väite kinnitamiseks puudub igasugune teaduslik alus. EKÕK on oma põhikirja järgi iseseisev ja administratiivses mõttes sõltumatu Eesti juriidiline isik, mille juhtorganid teevad oma otsused kohalikul tasandil ning kus ühelgi välismaisel isikul ega organil ei ole hääleõigust. Ministeerium on algusest peale kasutanud selliseid liialdavaid väiteid avalikkuse hirmutamiseks ja oma käsitluse õigustamiseks. See nähtub juba sellest, kuidas ministeeriumi enda tellitud kommunikatsioonistrateegia soovitas seda teemat käsitleda emotsioonide,⁴ mitte ratsionaalse argumentatsiooni kaudu. Selles kontekstis ei saa praeguse kommunikatsiooni eesmärgiks pidada avalikkuse objektiivset teavitamist, vaid avaliku arvamuse kujundamist emotsionaalse mõjutamise teel.
- 2.4** Väär ja eksitav on väita, et metropoliidi esitab Moskva patriarh. Moskva patriarhil puudub pädevus metropoliidi kandidaati kindlaks määrata või esitada. Metropoliidi valimine toimub kohalikul tasandil kiriku põhikirjas sätestatud korras. Valdkonna eksperdi ja teadlasena avalikkuse ees esinevalt isikult võiks eeldada vähemalt niisugust täpsust, et ta refereeriks korrektselt kiriku põhikirja põhilisi sätteid. Selliste väidete esitamine ei ole enam üksik eksimus, vaid osa laiemast kommunikatsioonimustrist. Enne haldusmenetluse läbiviimist ja tõendite kogumist on avalikkusele juba edastatud kategoorilised seisukohad küsimustes, mille kohta peaks ministeerium alles menetluse käigus seisukoha kujundama. See viitab aga sellele, et lubatud haldusmenetlus ei ole tegelikult avatud asjaolude objektiivsele väljaselgitamisele, vaid juba ette kujundatud seisukoha formaalsele kinnitamisele. Sellega kahjustab ministeerium ise usaldust menetluse erapooletuse vastu.

³ *Svyato-Mykhaylivska Parafiya v. Ukraine*, avaldus nr 77703/01, Euroopa Inimõiguste Kohtu 14.06.2007 otsus, p-d 146 ja 150. Kättesaadav: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-81067> (11.07.2026).

⁴ Siseministeerium. Siseministeeriumi avalik dokumendiregister. Leping nr 7-3/1077-1, 01.04.2025. Kättesaadav: <https://adr.siseministeerium.ee/sisemin/dokument/1179876> (11.07.2026).

3 Ennatlik käsitus haldusmenetluse lõpptulemusest

- 3.1** Ministeeriumi kommunikatsioon ei piirdu üksnes ebaõigete ja eksitavate üksikvaidete esitamisega. Avalikkusele on juba ette antud ka haldusmenetluse väidetav lõpptulemus, kuigi ministeeriumi enda 03.07.2026 kirja kohaselt tuleb alles haldusmenetluses välja selgitada asjakohased faktilised asjaolud ning hinnata nende õiguslikku tähendust. Nii oli valitsuse esindaja väitnud ka Riigikohtule põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses. Ent selline kommunikatsioon muudab kirjas kirjeldatud menetlusetapid sisuliselt etteotsustatud formaalsuseks.
- 3.2** Ministeeriumi nõunik Ringo Ringvee väitis kokkuvõtlikult, et Moskva Patriarhaat tegutseb Eestis EKÕK kaudu ning et administratiivne seotus ja alluvussuhe sellise institutsiooniga kujutab endast ohtu.⁵ Sellega andis ta avalikkusele sisuliselt ette ka haldusmenetluse lõpptulemuse, mistõttu jäävad ministeeriumi lubadused alles hakata tõendeid koguma ja puudutatud isikuid ära kuulama üksnes formaalseks. Vähemasti avalikkusele, aga ka võimalikele menetlusosalistele ja kohtunikele on selliste sõnavõtude põhjal selge, millisele järeldusele ministeerium on juba enne menetluse läbiviimist jõudnud.
- 3.3** Tegelikuses ei ole seaduse kohaldamine sugugi nii üheselt selge, nagu ministeeriumi avalikest sõnavõttudest jääb mulje. Kui haldusorgan järgib ausa ja objektiivse haldusmenetluse põhimõtteid, ei saa menetluse tulemus olla enne asjaolude väljaselgitamist ette teada. Avalikkusele kategooriliste lõppjärelduste esitamine juba enne menetluse läbiviimist on seetõttu eksitav ning mõjutab lubamatult nii avalikku arusaama kui ka eelseisva haldusmenetluse usaldusväärsust.
- 3.4** Ministeeriumi vaenulik retoorika on loonud ka vastava vaenuliku hoiaku kiriku ja kloostriga suhtes, kuigi ei EKÕK ega Pühtitsa klooster ole oma tegevusega Eestit ohustanud ega midagi õigusvastast toime pannud. Selle mõju on näha ka avalikus arutelus. Eesti Rahvusringhääling kirjutab oma uudise sissejuhatuses, et Siseministeerium andis EKÕK-le 6 kuud, et valida endale uus metropoliit ning katkestada sidemed Moskva patriarh Kirilliga.⁶ Postimees märgib, et seadus kohustab EKÕK-i katkestama kõik sidemed Moskva patriarhaadiga.⁷ Selline käsitus ei vasta seaduse sisule ega Riigikohtu otsusele ning ilmestab, kuidas ministeeriumi kommunikatsioon on kujundanud avalikkuses eksliku arusaama seaduse tegelikust tähendusest.

4 Ministeeriumi kommunikatsioon moonutab seadust

- 4.1** Uus seadus ei ole enam sellise sisu ja ulatusega, nagu ta algul ministeeriumi poolt välja töötatud ja parlamendile esitatud oli. Esiteks pidi ministeerium ise Riigikohtu ees enda välja töötatud seaduse kohaldamisala oluliselt kitsendama tõlgendustega, et see põhiseaduslikkuse kontrolli vähemalt kuidagigi läbiks. See küll õnnestus, kuid väga suur osa Riigikohtu kohtunikest jäid eriarvamusele. Nad leidsid, et seadus loob abstraktse juriidilise instrumendi, mis võimaldab meelevaldset ja põhiseadusvastast kohaldamist. Selleks, et seadus kõlbulik oleks, pidi Riigikohtu üldkogu seda oluliselt kitsendama. Seejuures märkis Riigikohtu üldkogu, et sama seaduse rakendamisel võidakse konkreetse normikontrolli menetluses jõuda selle põhiseaduspärasuse osas teistsuguse tulemuseni.
- 4.2** Riigikohtu otsusest ei tulene, et kanooniline side Vene Õigeusu Kirikuga kujutaks endast automaatselt seadusega keelatud administratiivset seost. Riigikohus andis administratiiv-

⁵ K. Karu. „Kinnitame, et meie kirik ei kujuta endast ohtu.“ Eesti Kristlik Õigeusu Kirik ei tunnista seaduses esitatud nõuet. Delfi, 09.07.2026. Kättesaadav: <https://www.delfi.ee/artikkel/120596090/kinnitame-et-meie-kirik-ei-kujuta-endast-ohtu-eesti-kristlik-oigeusu-kirik-ei-tunnista-seaduses-esitatud-nouet> (11.07.2026).

⁶ J. Voltri. Riik andis õigeusu kirikule pool aastat: kas Kolmainu Jumal või Kreml. Eesti Rahvusringhääling (ERR), 07.07.2026. Kättesaadav: <https://www.err.ee/1610071678/riik-andis-oigeusu-kirikule-pool-aastat-kas-kolmainu-jumal-voi-kreml> (11.07.2026).

⁷ A. Altosaar. Vikaarpiiskop Daniel siseministeeriumi korraldusest: praegu oleme mõtiskluste faasis. Postimees, 06.07.2026. Kättesaadav: <https://www.postimees.ee/8503589/vikaarpiiskop-daniel-siseministeeriumi-korraldusest-praegu-oleme-motiskluste-faasis> (11.07.2026).

organisatsioonilise seotuse mõistele küll üldised tõlgendamisjuhised, kuid ei hinnanud EKÕK ega Pühtitsa kloostri tegelikku korraldust ega vastanud küsimusele, kas nende puhul on selline seotus olemas.

- 4.3** Isegi juhul kui administratiiv-organisatsioonilise seotuse peaks tulevikus tuvastama, ei tähenda see veel seaduse kohaldamise eelduste täidetust. Riigikohtu otsuse järgi peab lisaks olema tuvastatud seotusest tulenev tegelik, mitte abstraktne oht, ning hinnata tuleb ka seda, kas eesmärki on võimalik saavutada mõne leebema abinõuga. Kõik need asjaolud eeldavad üksikasjalikku faktilist ja õiguslikku hindamist. Ministeerium on nii Riigikohtule kui ka oma 03.07.2026 kirjas kinnitanud, et vajalikud asjaolud selgitatakse välja alles haldusmenetluses. Seetõttu on kategooriliste järelduste esitamine juba täna eksitav ning ennetab lubamatult menetluse tulemust.
- 4.4** Isegi juhul kui ministeerium peaks tulevikus tuvastama seaduses kirjeldatud asjaolud, ei tähenda see veel automaatselt EKÕK või Pühtitsa kloostri sundlõpetamise võimalikkust. Kuigi alles hiljuti veel pidas ministeerium sundlõpetamise kavatsust mõjutustegevuseks, siis nüüd käsitleb seda ise seaduse rakendamise ühe sammuna. Riigikohtu üldkogu märkis sõnaselgelt, et isegi sellest, kui üksikud usukogukonna liikmed või juhid on seotud vägivaldse ekstremismiga, ei piisa usulise ühenduse registrist kustutamiseks. EKÕK ega Pühtitsa kloostri puhul ei ole mitte midagi sellist tuvastatud. Seetõttu puudub ministeeriumil alus kujutada avalikkusele sundlõpetamist seadusest automaatselt tuleneva või juba ette otsustatud tagajärjena ning kasutada sellist kommunikatsiooni kiriku ja kloostri ähvardamiseks ja hirmutamiseks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/ /allkirjastatud digitaalselt/

Artur Knjazev
vandeadvokaat

Steven-Hristo Evestus
vandeadvokaat

EKÕK-i ja Pühtitsa kloostri lepingulised esindajad